

K. 4 335

MIHAIL EMINESCU

—||—

BOGDAN DRAGOȘ

DRAMĂ ISTORICĂ INEDITĂ

CU O PRECUVINTARE

DE

IULIU DRAGOMIRESCU

EDITIE COMPLETA

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY

37, CALEA VICTORIA, 37

321
1906

BOGDAN DRAGOS

DRAMĂ ISTORICA INEDITA

8R-23

6-21

MIHAIL EMINESCU

—•••—

Nu se împru-
mută acasă.

BOGDAN DRAGOȘ

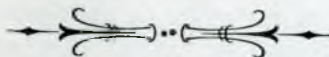
DRAMĂ ISTORICĂ INEDITĂ

CU O PRECUVINTARE

DE

IULIU DRAGOMIRESCU

—•••••—
EDIȚIE COMPLECTĂ

357-
~~1625~~

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL FIATRA NEAMȚ

BUCUREȘTI
EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY
37, CALEA VICTORIA, 37

—
1906

No 25 imp
mud's acc'd

BOGDAN, DRAVOS

GRAND STAIRCASE

K. #335

BRAND STAIRCASE
DOCUMENTS
LIBRARY

PRECUVÎNTARE

Drama pe care o înfățișez pentru întâia oară publicului eră menită, fără îndoială, să fie lucrarea de căpetenie a lui Mihail Eminescu. Făurită în deplina mărire a darului său, numai suferințele care l'au doborât au curmat întregirea ei.

Din cele ce ne-au rămas nu mai putem aduna și lega de cât două acte și acelea încă nerevizuite! Dar așa, în chipul său chiar, această operă e plină de schinteeri geniale, de frumuseți ritmice și de o bogăție poetică neajunsă, în cât alcătuiește o lucrare de o însemnătate desăvârșită pentru judeca rea mărețului talent.

Actul întâi ie de o înfiorătoare putere dramatică. Dragoș voevodul Maramureșului, se stinge în cetatea sa de scaun Arieș, zi cu zi și pic cu pic; boala sa tainică e pricinuită de veninul pe care i 'l toarnă vărul său Sas, în înțelegere cu soția sa Bogdana. Această Fredegundă ucigașă e și de o deșertăciune satanică în cât fără de legea urzită în jurul Voevodului e călăuzită cu totul de ea. Ea a izbutit să vâre zăzanie între Dragoș, craiul Ludvic și Papa, ea a umplut cetatea Arieșului cu oșteni devotați lui Sas, în cât sârmanul Dragoș se vede de odată singur și cu totul înstrăinat. Avea însă un prieten drept credincios, pe Roman Bodeiu, care e o figură de tot originală și un caracter minunat. Și suferința lui Dragoș nu eră atât de mare pentru curmarea vieții sale cât mai ales din pricina grijei ce 'l chinuia pentru viața primejduită a

feciorului său Bogdan. Noroc că bunul Roman cu dreapta lui judecată și cu inima 'i sinceră a veghiat asupra nevinovatului copil. Căci el demascănt planurile lui Sas, a culcat în odăca lui Bogdan pe Ștefan, feciorul lui Sas în cât atunci când acesta s'a dus să ucidă pe Bogdan pumnalul s'a însângerat în inima propriului său copil.

În al doilea act e o frenezie poetică plină de cutremur. Roman Bodeiu, care pare a fi rămas episcopul sufletesc al copilului Bogdan, spre a 'l îndepărta de capitala aprinsă de atâtea răzvrătiri și răsturnări ale lui Sas îi încearcă inima și descoperă încet, încet taina iubirii pe care copilul prinț o nutrește pentru Ana, fiica boierului Toader Lupășteanu. În acest chip îl trimite la aleasa inimii lui. În cât acest act alcătuește o cântare de iubire nespasă, în care Eminescu a întrebuințat cele mai alese și mai armonioase cuvinte. Ana e o copilă visătoare, sfioasă și dornică de un prinț ideal și mai ales de un duios glas de corn. Ea era înfricoșată de zburătorii nopții care doar grăesc fermecător pe când ei caută să 'și prelungească pământea simțire sorbind sângele fetelor. Și cu greu Bogdan o putu încredința că nu e un strigoi din mormânt ci că e chiar Voevodul care o cheamă și o adoră.

Lesne se poate înțelege urmarea, care a fost îngropată odată cu Eminescu. El voia să cânte descălicarea Moldovei întâmplată în urma tragediei din Maramureș; mai ales că zugrăvirea pe care o face țării Moldovei, pe care Bogdan a descoperit-o în isprăvile lui vânătoresci lasă să se întrevadă scopul terminal.

Astfel această dramă dovedește și mai mult cât de adânc era lacul în care se zburcuma fulgerătoare inspirație a lui Eminescu. Prin publicarea ei am socotit numai meritul de a pune piatra mea admirativă la piramida de glorie ce i se cuvine.

Iuliu Dragomirescu

PERSOANELE :

DRAGUL, voevod de țară în Ma-
ramureș.

SAS, vărul său.

BOGDAN, fiul lui Dragul.

BALCU

DRAGU

DRAGOMIR

STEFAN

ROMAN BODEIŢ, hatmanul lui Dragu.

PAHOMIE, arhiereu de Rădăuți.

TOADER LUPAŞTEANU, boer pe va-
lea Bistriței.

BOGDANA, soția lui Sas.

CRĂCIUNA, soția lui (Toader).

ANNA, fca lor.

PEPELEA.

STROLEA, scutier la Toader Lu-
paşteanu.

DRAGOMIR, burgrav al cetății Dâm-
boviței.

ACTUL I

*Sală gotică în cetatea Arieşului. În stânga în prosceniu
tronul, în dreapta ieşuri dispuse în semicerc.*

SCENA I.

SAS *intră*

Aşa dar azi e ziua când şi-a ceti diata
De zece luni veninul mereu îi curge 'n vine
Dar tare în oţele de zece luni trăeşte
Incet se uscă-asemeni vânosului stejar.
Pe care-l roade cariul... dar cariul lucră 'ncet
El trebui să pătrundă în ori-ce 'ncheetură
În dreapta şi în stânga, în inimă 'n rărunchi,
Pân'ce 'n sfârşit... (*face mişcarea căderii*)

sfârşitul prea mult, prea mult nu ţine ;
Nu'i vorbă, ani de zile lucrez ca un păianjăn
Şi pânza mea ajunge la Craiul si la Papa,

De n'a muri de grabă tot trebue să cadă,
La Roma 'n cartea neagră trecut e al său nume
Ca dușman și protivnic al lezei apusene;
Se știe că el singur mulțimea abia ține
In turma lezei grece celei răsăritene.
Și Ludovic pe care azi toată poporimea
De lege apusană îl trece printre sfinți
Acest sfânt îl urăște căci tare în cerbice
E Dragul; dar mai tare socot că voi fi eu..
Cetatea geme toată de oameni de ai mei,
Al lui nu e nimica, nici haina de pe dânsul,
El este ca bogatul încunjurat de-avere
In juru'i stau podoabe și vinuri și mîncări,
Dar n'are nici picioare, nici mâini să le întindă
Să ia ce'i din 'nainte'i. Ast-fel pentru ori-ce caz
Am prefăcut eu casa lui proprie 'n capcană;
Dac'ar muri o dată ca să pot pune mîna
Pe Bogdan Dragoș pentru că n'am nici un cuvânt
Să'l pun acum sub pază... Sunt domn azi dară
Nu'mi zice 'ncă pe nume... cu-a lui iscălitură..
Sunt domn

BOGDANA *intră*

Azi dar jupâne... astă-zi..

SAS

Nu-mi mai aduce-aminte
Când eu te văd, Bogdano. îmi pai o vrăjitoare
Ce 'nchiagă apa 'n sânge și soarele 'l albește;

Precum s'ar pune brumă pe discul lui de aur,
Precum albește geamul când suflă în fereastră
De zece luni acuma își tirie viața
De zece luni acuma cu tine sunt părtaş
L'această făr' de lege ce nici nu trebuia
Ca netedă cărarea să'mi fie...

BOGDANA

Una'i una,
Dar două sunt mai multe. Ascultă-mă. Ce'mi pasă
De Craiul și de Papa? Chiar astă-zi meargă Dragul
La Ludovic să-i spue din fir în fir cum toate
Sunt neadevărate câte se spun de dânsul ;
Azi Ludovic de sigur că l'ar cuprinde 'n brațe
Și-alătura l'ar pune pe tronul Lui crăesc ;
Dragul e drept, jupâne, și d'asta îmi e frică,
Când Dragul spune-o vorbă ori-cine îl va crede
Căci este 'n a lui vorbă acea mândrie rece
Ce sparge țesătura minciunei. Pe când tu (Dragul meu)
Verși picături de vorbă la Craiul și la Papa
In cupa lui de aur eu picuram venin.
Eu cred că e mai sigur ; căci Papa te iubește ;
Dar este om și moare ; și Ludovic asemeni
Te are lângă el... dar este om și moare ;
In toată lumea asta atât am un prieten
Prieten al iubirii și-al patimilor mele
Și am găsit înc'unul mai sigur de cât moartea —
Moartea, iubite Doamne, nu moare nici-odată.

SAS

Și viața nici-odată nu moare. Cade tatăl
Trăește însă fiul.

BOGDANA

Găsii și pentru fiul
Cătând și chip și formă și l'am pus alături
Cu Dragul Voevod.

SAS

Dar Bogdano mă 'nspăimânți !
O nouă 'nveninare ?

BOGDANA

Ce 'ți pasă ție ? oare
Nu am și eu un suflet cuvântător ? A mea e
Și fapta dar și vina... Bărbate nu gândi
La toate astea... Dragă, mai bine te gândește
Cum m'ai văzut odată...

SAS

Taci, taci, o, nu mai spune...

BOGDANA

Eram o copiliță frumoasă ca și ziua
Și mai frumoasă încă de zi fiind ajunsă
Copil de vrăjitoare cu ochii mari sălbateci
Cu inima aprinsă de sete de viață ¹⁾

.....

SAS

Lui..

---

¹⁾ In ms. indescifrabil.

BOGDANA

M'ai fost văzut pe mine și m'ai iubit

SAS

Bogdano !

BOGDANA

Mai crezi că astă-zi poate vor merge două căi
Trăit-am împreună și ast-fel o să murim,
Pașii-ce tu în viață făcutu'i-ai spre mine
Rămas-au slove roșii în cartea vieții tale ;
Nedeslipită-acum rămân d'a ta ființă
A mele rădăcini viața ți-o 'mpresoară
Cum vâscul rădăcina și-o pune în stejar ;
De te iubesc, jupâne, ce'ți pasă ție oare ?
Și nu mă cad eu oare de tine-a fi iubită ?
Mi-ai spus, Bogdano, gura ta dă'mi-o
Eu ți-am dato.....

SAS

O picură'mi în suflet femeie....
Veninul vorbei tale ucigător de dulce

BOGDANA

Ucigător de dulce ! O, vere te iubesc
Când sufletul din tine, mare ca și al meu...
Au crezi tu cum că lumea făcută'i pentru bine ?
Ne-o spun aceasta popii și cărțile lor vechi ;
Nu vezi ce răsplată virtutea are'n lume ?
Un giulgiu și patru scânduri ; pentru-așa comedie
Treci însetat pe lângă a vieții dulci izvoare,

Atunci se înțelege că preoții au drept
Deșertăciuni sunt toate când mintea ți'i în pept.
Dar ici în picătura de vreme 'n care suntem
Brațul și isteția au oare care preț ;
Și ce preț pot să aibă de cât să te faci mare ?
Vezi tu... în scrinul negru de-acolo i-o coroană
Pietrele 'i scumpe 'n dorul luminei se topesc
Ea arde'n întuneric lumina căutând
Și totuși șade-asemeni în scris, în gând, în suflet..
Și mai la urmă ce voi ? Îți cer vre-o făr' de lege ?
Nu tu înveninat-ai pe Domnul tău, ci eu ;
Nu sunt a lui supusă, sunt o femeie numai
Ce n'are judecată. •
Eu singură voi duce tot greul făr'de legei
Tu nchide numai ochii ; mă lasă să lucrez
Culege numai roade din osteneala mea
L'inveninăm pe dânsul voi stinge și pe fiul
Căci astăzi simt în sânu'mi un împărat că mișcă.

SAS

Bogdano !

BOGDANA

O, Bogdano, cât ești de fericită
Și când va spune-odată cu mica lui guriță
Ți-a spune tată ție și mie mamă ! Doamne
Și tu'i vedea întrânsul al tău urmaș pe tron
Și'l vom crește bine, va fi frumos ca ziua ;
Căci sunt o vrăjitoare și mi-oi iubi copilul
Nu cu cuvinte blânde și nu fără de lapte
Cu sângele din pieptu'mi îmi voi hrăni copilul
Și drag mi-a fi ca ochii din cap..

SAS

Bogdano scumpă
Femei ce c'un singur cuvânt mă faci un demon
Bogdano, te iubesc.

BOGDANA

Dar ce negru ți-e părul
Tu tânăr ești iubite... copil vei fi odată
Copilă voi fi însumi când voi fi și eu mamă.

SCENA II

S'aude glas de trâmbițe. Boerii de sfat și de taină intră; se închină înaintea lui Sas și se așează pe scaunele în semicerc.

UN CRAINIC

Măria Sa

Toți se dau în lături. Intră Dragoș Voevod, galben la față cu pași nesiguri, răzimat de umărul fiului său Bogdan. Se așează în scaun. Scoate din sân o chee și i-o dă lui Bogdan; acesta deschide un scrin de fier; scoate coroana, îngenuche înaintea-i; Dragul și-o pune-n cap.

DRAGUL

Ușor trecea odată Domniei Noastre vremea;
Pe-a bucuriei pasuri ne număram noi anii;

De zece luni acunja de când cuprinși de-o vrajă
Noi numărăm cu spaimă ce 'ncet a noastre zile
Se strecur, de ne pare din ele oricare-un an;
Și gura ne'ncrețită uită de mult ce'i răsul;
Și ochiul nostru nu e în stare să plătească
Priviri de mulțumire celor ce ne iubesc;
În cap ei ne fugiră, uscându-se de vii
Necredincioși luminei, nopții necredincioși,
În loc de-a vedea ziua făpturile naturii
Ei noaptea văd aievea ce visele durează.
Boeri, coroana noastră ne-apasă ca un munte,
Și grea ne e hlamida și trupul de pe noi,
În cât de o potrivă Domnia Mea e gata
Să zvârle pe-amândouă fugind din zarea vieții.
Asemeni cu sirepul sălbatic ce-și asvârle
Și șeaua și presumnul fugind în zarea zilei.
Un singur colț de viață ne-a mai rămas în suflet
Iubirea neclintită pentru moșia noastră,
Pentru Bogdan cel tânăr, iubitul nostru fiu,
Rog cerul să 'nmulțească hotarnicele clipe,
Surnesc pe ai lui umeri domnia ce o port;
Dar vai, abia viața-i se desprimăvărează
E crudă încă mintea și oasele 'ncă crude
Și nedeprins cu asprul și strâmtul țării scaun;
Coroana e în stare ca să-i slujească gâtul
Și skiptrul brațul fraged. Gânditu-ne-am atuncea
Că de va fi ca Domnul din ceruri să ne iee
Noi să lăsăm copilul până ce va crește mare,
S'acoperim cu negru postav scaunul nostru,
Coroana noastră scumpă s'o încuem în scrin,
Și să dăm mâinii sale o a altă jucărie
De cât al țării skiptru.
Voim, ca de om stinge, să'ntindem mâna moartă
Să ținem cârmuirea chiar în sicriu fiind,

Iar cel ce mâna noastră în locu'mi va purta-o
 Precum poartă un dascăl mâna unui copil
 Să fie vărul nostru Sas... unde-a pune mâna
 Să știți c'am pus-o însu'mi și să urmați întocmai.

ROMAN *aparte*

Imi văd visul cu ochii.. Urât vis!..

VODĂ

Uricare,

Citesce-acum hrisovul prin care-l orânduim.

URICARUL *citind*

Cu mila lui Dumnezeu Io Dragul Wd. Domn stăpânitor a toată țara Maramureșului, Despot cetății Arieșului, Graf al țării săcuești, facem știre prin această carte a noastră cui se cuvine și tuturor câți vor vedea-o sau vor auzi citindu-se, că la vreme de slăbiciune fiind, ne-am socotit moșia și casa, de față fiind credincioși boierii noștri și fiul Domniei mele Bogdan Dragoș Voevoda. Statornicit-am până la vârsta legiuită a iubitului nostru fiu să fie epitrop moșiei Dumnealui credincios boiarul nostru Sas din Bistra. Privi-se-vor cărțile sale ca eșite de sub a noastră mână și întărite de-a noastră credință. Satele Salagiu, Artunți, Inbereche, Șiștovi Baluăncii și Bistra cu toate pământurile câte curg asupra apusului acestor sate dărui-mu-le Mănăstirii noastre, închinată Sf. Archanghel și archistrateg Mihail și să i se dea Sf. Mănăstiri și înscrisele vechi pe cumpărătura Părintelul nostru, cum și țidulele hotărâtor de alegerea acestor părți, ca de astăzi înainte și în veci să aibă Mănăstirea din neam în neam a stăpâni aceste părți, cu bună pace și nesupărată despre nimeni în țară, din tot locul și în tot venitul Drept accia iată de la Domnia mea prin aceasta dăm și întărim vecinică stăpânire a acelor moșii. Și spre întărirea celor de mai sus aducem credința noastră și a fiului nostru Bogdan Dragoș Voevoda și a credincios boiarului nostru Sas de pe Bistra și a tuturor celorlalți boeri ai Domniei mele. Dat în domnescul nostru scaun al Arieșului la anul de la zidirea lumii 6865, Aprilie în 3 iar de la Christos una mie trei sute șease zeci și cinci, care spre întocmai urmare și lucrare se

întărește și cu a noastră domnească iscălitură și pecete. S'a scris de mine Toader Ghimpiș, diac de sfat în cetatea Arieșului la anii de la Christos 1365. Aprilie în 3 ¹⁾.

ROMAN BODEIU

Prea înălțate Doamne, nu fie cu bănat,
Dar grabnică îmi pare această hotărâre;
Au pentru așa lucru nu trebuie dreptatea
Să se adune toată aicea în cetate?
Zic, că înțelepciunea v'a insuflat voința
Și bine e copilul să nu poarte o casnă
Ce nu'i încă în stare cu dreapta încă crudă;
Dar tot socot cu mintea, așa'n prostia mea,
Că trebuie norodul, boerii, ostășimea
Să giure credință copilului Bogdan.
Prea șubrede sunt, Doamne, tocmelele în țară
De, cam cârtesc cu vorba, cioplit cam din topor
Căci n-au stătut nici craiul, nici papa *se descopere*.

(Pe-amândoi

Să-i ție Domnu'n lume ani mulți și fericiți),
Dar numai, vorba vine, nu m'am cioplit nici eu,
E vorba despra mine... eu caut totdeauna
Nu al Măriei tale tolos, ci pre al meu,
Căci mai aproape'mi este cămașa de cât haina,
Eu zic numai, Stăpâne, iertați'ni vorba proastă,
Ci d'ar fi spus diata acum, ia acum:
Roman Bodei să fie episcopul moșiei,
Adică, cum s-ar spune, să fi fost eu acela,
Eu ași fi spus: Stăpâne, deschide'ți bine ochii
Nu'mi crede-așa orbește ci pipăe-mă bine
Și vezi, eu sunt ca alții din carne și din oase,

---

¹⁾ Eminescu, probabil, avea de gând să corecteze diferența acestor date.

Sunt om... și e moșia și scaunul la mijloc;
 Sunt om... și șubred este copilul vostru încă;
 Sunt numai om și omul la rele e plecat,
 Adică, vorba vine... eu... eu sunt slab de fire,
 Eu nu vorbesc de alții, sunt alții mult mai buni, —
 Să'mi faceți cu iertare c-am spus și eu o vorbă.

SAS

Prea înălțate Doamne, de credeți cum că Sas
 Nu'i șerbul cel din urmă și făr' de nici o treabă
 Dintr'ai Măriei tale... De credeți cum că ochiu'i
 Setos e de mărire, că n'a cunoscut bine
 Supunerea că este a lui firească haină
 Rumpeți diata asta... Căci greutatea ei
 Pe umărul meu cade și toat-a lui tărie
 A tost până acuma credința ce stăpânul
 O pune'n al meu suflet..

ROMAN

.. De, n'ai ce face gurii,
 Facându'ți tot sprincene îți scoți odată ochii.

DRAGUL

Destul Bodei,... Puține sunt clipele vieți'mi
 Stau rău cu craiul Ludvic și și mai rău cu Papa
 Nu-i vreme să se strângă a țării Direptate,
 Se poate ca chiar astăzi să fim în sânul morții
 Și trebue să fie un om care să'npace
 Stăpâni așa puternici precum e craiul Ludvic
 . . . . .
 De mi-ași închide ochii un popă cam cu chef
 E n stare să mă'ngroape.

Boerii mei, ertare vă cer acum la toți
 De am vorbit rău cu gândul meu propriu despre voi,
 De am jinduit vr-odată norocul a cuiva,
 De nu am fost de-apururi o cumpănă-a dreptății,
 De am greșit cu fapta, cu inima, cu gândul,
 Iertați-mă cu toții, mă descărcați de vină,
 Și sarcina de rele faceți'mi-o ușoară
 Să pot trece mai liber prin vămile veciei.
Boerii îi sărută mâna pe rând; el îi sărută pe frunte.

UNUL DIN BOERI

Măria Ta, uitate din partea noastră sunt;
 De-ai fost nedrept cu gândul, cu bine ai plătit.

ROMAN

Iertați'mi vorba Doamne, eu sunt un vraciu prea prost.
 Și nu știu ca să măsur a vieții clipe repezi
 Nici știu la ce sunt bune a codrului buruene.
 (*Cu intenție*). D'ași fi un vraciu cu carte ce multe v'aș mai spune
 Ce nimănui în minte nu'i vin ca din senin.

DRAGUL

Plecându-se să'i sărute fruntea, încet.
 Bodeiu, să vii p'aicea, dar nu răspunde rog
 Să nu ia seama... *tare*. D'acum boeri plecați.
Sună toaca și clopotele. Dragul își scoate coroana, Bogdan
o închide.
Toți își unesc mâinele spre rugăciune. În urmă ies toți,
afară de Dragul și Bogdan.

SCENA III

DRAGUL

privind la Bogdan vorbește singur.

Să'mi ospățez vederea cu arătarea lui.
Așa de tânăr încă, un chip așa de dulce!
Nemulțumit se pare el de diata noastră,
Dar voi ca nici să știe de ce așa făcui.
O, ochii mei, sărmanii luminători ai feței
Se'tind încet spre dânsul ca mâna fără trup
Cu care al meu suflet l'apucă de departe —
Il pipăi cu vederea, cu nălucirea minții.
Ce trist!

BOGDAN *aparte*

Vorbește singur... De când vorbește singur
Mai multe luni de zile sunt de atunci la mijloc;
El nu mi-a spus un singur cuvânt bun., (*tare*) Tată
Cu ce-am greșit, eu oare, naintea feței tale
Că nu mai vrei un singur cuvânt bun ca să'mi dai?

DRAGUL

își întoarce fața și și-o acoperă cu mantaua; cu fața întoarsă
Deschide acea ușă...

BOGDAN

Aceasta Doamne!

DRAGUL

Nu,

Drept colo în părete deschide acea ușă.

BOGDAN

Aici nu'i nici-o ușă... (*aparte*) Vorbește într'aiurire. —
Părete gol e Doamne orcât cu mâna pipăi.

DRAGUL

la un cărbune 'n mână și fă o cruce mare
Acolo în părete, căci eu văd că 'i o ușe
Hm, fi!...

BOGDAN *face o cruce*

Să'i fac pe voie.

DRAGUL

Spune'mi e multă oaste 'n curte?

BOGDAN

Dar geme curtea toată de oamenii lui Sas
Spre cinstea ta adus-au atâția oameni tineri,
Oșteni în floarea vârstei, de ți'i mai mare dragul
Ca să privești la dâșii.. Ce bun e vărul Sas,
Ce bună e Bogdana și plină de 'ngrijire!

DRAGUL

Ascultă-mă Bogdane, umplutu'ți-au Bogdana
Păharul tău cu apă și cupa ta cu vin?

BOGDAN

Ce 'nseamnă întrebarea? Nu Doamne.

DRAGUL

Nu? Nimic

E-așa o întrebare ca ori și care alta.

Vezi tu acest părete pe care ai scris o cruce?

Precum nu este ușă acolo, tot asemeni

Nu este nici o ușă la inima nea.. Dragoș

Vederea'ți mă scârbește.

BOGDAN *îngenuche*

Părinte ce-am făcut?

DRAGUL

Ei, vina cea mai mare din lume 'i că trăești,
Mulți sunt ce astă vină în veci n'o să ți-o erte,
Căci tu le stai în cale... De-ar fi să voiu ceva
Ar fi să mergi în lume departe, prea departe
Să nu te vadă nimeni, să piei din ochii mei.

BOGDAN

O tatăl.. Dar eu nu voiu, nu pot ca să mă duc,
De m'ai urî eu totuși lipit d'ai tăi pași sunt,
Și al Măriei tale sunt cel mai cu credință,
Șerb; care e pricina de mă urăști de-o vreme?

DRAGUL *încet*

De asta mi-e mai frică, c'o să rămâe aici,
Deci trebui cu de-asila răpit . Dar cine, cine?...
Cui să mă 'ncred... și Roman Bodeiul prea mi-e...
E aspru, e pe față, și nu au vicleșug
Asemeni inși să iasă d'apururea la mal.

BOGDAN *încet*

Vorbește iar cu sine... se pare că vedenii
Din lumea cealaltă l'încunjură și el.
Își dă de ele seamă...

DRAGOȘ

Mergi tu Bogdane
Ades la vânătoare? și singur sau cu alții?

BOGDAN

Pe când nu erai bolnav mergeam d'apururi singur
Adesea rătăcit-am prin munții nalți ai Tisei
Pân'unde a lor vârfuli despart apele 'n două,
De curge-apoi o parte spre noi, spre soare-apune,
Pe când o altă parte se varsă'n răsărit;
Spre răsărit adesea umblat-am zile 'ntregi
Urmând... cărarea ce și-au făcut părae
Și am bătut cu ele prin codri vechi și vecinici
Cărarea-abia umblată.
Adesea cu Siretul, cu Bistrița adesea
Eu m'am tot dus la vale p'o luntre ușurică
Alătura cu mine ne-având decât doar arcul.
Găsii acolo oameni, vorbind aceiași limbă

Ca și-ai noștri. Aflat-am și munți cu piscuri 'nalte,
Așa fel de pe unul căruia 'i zic Ceahlău
În zile după ploae cuprinzi cu ochii lumea.
Dacă i rotești. Acolo privești din miezul nopții
Un râu puternic, mare, curgând spre miază-zi,
La gura lui departe perdută 'n zarea zilei
Vezi o cetate mândră ce'i zic Cetatea albă;
Iar despre soare-apune vezi iar un râu puternic
Pe șapte guri, se zice, vărsându-se în mare,
E Dunărea; aproape 'i, de gurile 'i Chilia;
Între-aste două râuri și între munții negri
Privești o țară întreagă de codri și de dealuri;
Din văi cu râuri line, din codri fără capăt,
Vezi turme fără număr în zare risipite,
Și buciumele sună duios și cânt de fluer,
Sălbatici sboară caii mai iuți decât chiar vântul;
Și încă iute falnici, ciobanii cei călări
Străbat ca și săgeata câmpiile întinse.
Se zice cum că țara se ține într'un chip
Tot de crăia noastră și tot de craiul Ludvig
Dar cu băgări de seamă că nu'i a nimăru;
Averi atât de multe de nu le mai știi seama
Sunt asttel răspândite pe brazde roditoare
Dar vai, peste pământul pe care cerul darnic
Cu rod și cu de toate cu-asupra de măsură
L'au înzestrat... tot omul nu e de nimica sigur
De astăzi până mâine. Țărani duc adesea
Pe șesurile mândre prădalnicul lor...
Și cine nu vrea doară acela nu se leagă
De-acea frumoasă țară. Adesea pe Ceahlău
Făcându'mi ochii roată am zis ce bine ar fi
O mână să cuprindă atât cât vezi cu ochii,
Și nu mai mult. Întinsă ar fi domnia totuși.

Sunt ici și colo 'n țară boeri și capi de neamuri
 În Vrancea și în codri Tigheci, în Câmpu-lung;
 Cetatea albă are șoltuz cu multă oaste
 Bârladul stăpânește olate și pășuni,
 Suceava are ziduri de poți umbla călare
 Pe ele. În târgul Siretului iar este
 Un episcop puternic de lege apusană.
 Par toți și se aseamăn cu... mături
 Ce coadă n'au legate nu sunt, nu poți să mături
 Cu ea dușmanii țării, prădalnicele neamuri
 Nu sunt toți pentru unul și unul pentru toți.
 Și roiurile 's bune, prisaca înflorită —
 Dar ce folos, când toate nu au un prisăcar!

DRAGUL

Bogdane, iată cheia.. din scrin adu'mi coroana
 Și e un vâl înuntru, un negru vâl, tu scoate'l.

Bogdan face tot ce i se spune.

Acuma vino 'ncoace *El își pune coroana*
 Șezi în genuchi nainte'mi.

Dragul îl acoperă cu vâlul din creștet, de nu vede nimic.

Bogdane?... Dar acum mai ești tu la vânat?

BOGDAN

Da, prea 'nălțate Doamne și nici odată singur,
 Că vărul Sas îmi spune, că unui fiu de Domn
 Nu-i se cade astfel să meargă singur numai.
 Deci el îmi dă în mână pagi și copii de casă
 Tot dintr'ai lui...

BOGDAN DRAGOȘ

DRAGUL

Ascultă. E drept că nu se cade,
Și mai puțin se cade cu oamenii altuia
Deci totuși e mai bine să mergi tu numai singur.

*El își ia coroana din cap, o pune d'asupra capului fiului
său și face semnul bine-cuvântării. Incet:*

Tu ce ne-ai dat ființă din apele spumii
Stăpâne fără margini al marginelor lumii
Noi laude 'ți aducem ție, Părinte-unice;
Umbrește cu a ta milă asupra acestuia
Ascultă'mi a mea rugă, ascultă'mi Doamne plânsul
Și apără'l, păzește'l și 'l mintue pe dânsul ¹⁾

BOGDAN *încet*

Vorbește iar cu sine

DRAGUL *încet*

N'o să 'l mai văd mișcând.
Fă-l tare cu puterea, cu groaza-a mii de grindeni
Isteț ca și văzduhul ce intră pretutindeni
În mâna Ta 'l pun, Doamne, frumos și tânăr, iată'l
Tu împlinește toate câte dorește tatăl.

Își așează coroana pe cap.

Acum, Bogdane dragă, te du și vină iarăși
Dar la vânat vei merge fără acei tovarăși

¹⁾ Pe contra pagină e astfel adăogat :

Tu care încarci văzduhul și nourii cu... grindeni
O fă'l ca să străbată puternic pretutindeni
În mâna ta 'l pun Doamne, frumos și tânăr, iată'l
Ca la orfani.. fii pavăză, fii tatăl.

(Bogdan închide coroana și vrea să iasă)
Bogdane, vino 'ncoace. *(Il îmbrățișează cu patimă)*

BOGDAN

O tată 'ți mulțumesc.

DRAGUL

Știi tu eu nu sunt bolnav ci numa-așa tânjesc
Dar azi, chiar azi de pildă de tot bine mă simt.
(Se 'neacă). E drept că câte-o dată mi-e sufletul cam strâmt
Dar nu... nu e nimica, am să fiu sanătos,
De grija mea copile tu poți să fi voios
Eu n'am nimic. Chiar astăzi de ai merge la vânat
Să știi cum că din partea'mi nu e nici-un bănat
Numai la orice ai face te rog în deosebi
Ca pe un prieten vechi pe Roman Bodeiu să 'l mai întrebi.

Il îmbrățișează și 'l sărută pe frunte; aparte

Mergi, mergi acum cu bine... n'o să 'l mai văz d'acuma

BOGDAN *aparte*

Cu sănătate tată. *(Ese)*.

DRAGUL

Să nu mă simtă numa
Mi-e frig, mi-e frig de moarte ca și atunci iarna
Pe când cu craiul Ludvig împresurarăm Varna
Și eu rănit de moarte și despoiat de hoți
Simțeam cum îmi îngheață în sân rărunchiitoși,
Era un ger... și lupii urlau flămânzi în câmp;
D'asupra mea în aer auziam într'un răstimp

Cum croncăneau în stoluri corbi negri și sălbatici;
Zăpadă... alt nimica pe câmpii singuratici
Simțeam cum mă întunec, îngheț ca într'o criptă
Cu peptul gol; săgeata stătea încă înfiptă,
Departe vedeam zidul împresuratei Varne;
Corbii roteau d'asupra'mi și îmi mușcau din carne;
Ca în vis aud un tropăt de cal, o umbră vine
În mâini îmi luă capul; s'așează lângă mine
Apoi murii în pace...
Când m'am trezit din moarte, când ochii deschise:
Văzui un om la capu'mi veghind, Roman Bodei. —

S C E N A IV

ROMAN (*intră pe ușa cu cruce*).

N'aveți nimic pe suflet, prea înălțate Doamne,
Vr'o vină veche poate, uitată de demult,
Vr'un gând ascuns ce nimeni nu e menit să'l știe?
Sunt greu la cap, știți bine, și toți 'mi zic că's prost,
Dar cea ce îmi intră în cap odată mie
Acea nu mai scoate nici mii de draci din el.

DRAGUL

Ah, gândurile mele, ce greu stau să s'adune
Eu cântăresc cuvinte; ce am să pot a'ți spune?
Ia vino mai aproape... Roman ce crezi tu oare?
O taci! mă îngrozește s'aud și de la alții
Acea ce în suflet îmi doarme necurmat..

De'i trecu lui prin minte, lui, ce e drept și bun
De sigur că atuncea cu Sas e fapt-aproape.
Roman m'auzi tu oare?... Nu'i om să aib'o frică
Cum eu o am acuma... Iubitul meu Bogdan,
Roman, Roman, așa e că'i un frumos copil?
Spune'mi, o, spune'mi numai că e frumos, frumos
Dulce la port și vorbă să văd că îl iubești;
Au crezi tu vre-odată că Sas ar fi în stare?...
O nu!... taci... Ce de gânduri prin mintea mea mai trec
Ți-o spun, dar numai ție; auzi tu? nimănuia
Să n'o mai spui... Veghează'l, veghează'l de aproape
Pe-acest copil pe care, în taină'ți spun, mai mult
De cât viață, suflet și Dumnezeu iubesc;
Aceasta este taina vieții'mi și'a purtării'mi;
Roman Bodeiu pricepi tu aceea ce îți spun?

ROMAN

Ei? și ce'mi pasă mie, ce vrei să'mi spui moșnege?
Care în loc de creer ai pleavă'n cap... și care
Nu ești de Domn cum nu sunt eu făcut spre-a fi Papă,
De la copil luat-ai și pânea lui din gură
La câini ai asvârlit-o... Sas nu'i de cât un câine.

DRAGUL

Tu ești în lume singur căruia m'aș încrede
Și singur tu acela ce nu mă înțelegi.

ROMAN

Nu te 'nțeleg? Prea bine te înțeleg. Pe șes,
Pe drumul neted, mare, tot numai la lumină

Să se petreacă toate voești în lumea asta?
Și tot astfel de neted tu ai făcut lui Sas
Și drumul spre coroană, spre inima din peptul
Copilului

DRAGUL

A, nu știi

ROMAN

Eu nu voiu ști de sigur
Tu știi tot, doară Roman e prost, nimic nu știe,
El știe numai cum că de vrei tu astăzi
Nu'i aștepta mult singur dincolo în cea lume
Căci Sas mult te iubește.. și or grăbi de sigur
Dincolo să'ți trimeată tovarăș pe-al tău fiu.

DRAGUL

Roman!

ROMAN

Ah tu... cu a ta minte mai crezi că ești de Domn?
In visuri tu trăit-ai, tu ai trăit ca 'n somn
Ce bine e, așa e, vruși toate a dispune
Că ții să aibă pace și turmele pășune
Gândit-ai tu vr'o dată, stăpâne 'n anii tăi
Că lumea asta este făcută pentru răi?
Omoară fericirea unui popor... alungă
A veacurilor pace pe vreme îndelungă
.....viteaz și mare te vor numi toți orbii
Pe când pe adevărații viteji îi mănă corbii

Vei fi erou... Pe scaun te uită cum te clatini
Tu în ochii mulțimii cu stranii, nouă datini
Și din apus adună sofiști cu bărbii boite
Ca neamului să'i deie năravuri mai spoite
S'arate cum moșnegii îmbălsămați ca mumii
Intrec și tineretul în scandalele lumii
Unul asupra altui pe oameni să'i întăreț
Celor vicleni dă milă, onori la cei deștepți.
Ațâță'i astfel unul asupra celuilalt
Prin răutate mare, ai tu ce'i mai înalt
Mulțimea: amăgește-o cu-a vițiilor foloase
Invie, măgulește în patimi dușmănoase
Zavistia și ura, botează-le virtuți
Spre pradă și 'nșelare tu mintea să le-ascuți.
Și zi viclean la găde, isteț celui viclean
Din țapi îți fă o oaste, din vulpe căpitan,
Din poftete mulțimii fă'ți scară de mărire
Și te-or urma cu totii în vecinică orbire;
C'o frază lingusește deșărtăciunea lor,
Din roiuri risipite vei face un popor,
Fii din 'nainte sigur, la rele el urnia-va
Cu sânge și cenușă pământul presăra-va
Păzește-te de una, să te ferească cerul
Că... de uitare, să le spui adevărul.
Tu? Ce-ai făcut? Cu milă și bun fuși în păreri'ti
Ei, strana 'n mânăstire e scaunul ce meriți
Ai îngrijit de oameni s'aibă pământ și apă
Nai fost de domn în lume, cum n'am fost eu de Papă.

S C E N A V

SAS

Prea înălțate Doamne venii să pun la cale
Urmărilor Dietei... și ale Măriei tale.

DRAGUL

O, ochii mei, sărmanii, ferești ale gândirei
Sunt prinși de flori de ghiață de pânzele privirii
Zadarnic îmi silesc eu natura răzvrătită,
Ei văd lumea întreagă așa ca printr'o sită;
O umbră 'mi par eu însu'mi și lumea umbră 'mi pare
Și sunt străin într'însa ca visul ce năzare
Mai mult.. chiar trupul propriu străin îmi pare mie
Se pare că'n țărâna 'i sed numai cu chirie
Stăpânu 'n orice clipă e gata să mă dee
Afară. Cine 'mi este stăpânul :
Il simt, îl simt cum intră încet în stăpânire
E nevăzut, e tainic, e moartea fără știre.

SAS

Prea înălțate Doamne

DRAGUL

Cu ce ochi mă privește
De n'aș vedeà nimica pe el îl văd eu totuși;
Ce ascuțit dezghiață privirea'i pătimașă
Chiar bruma de pe ochii copilului din fașă;
Tu ai ureche bună, auzi tu bine, bine?
(*El își atinse urechea cu nerăbdare ca și când ar auzi ceva*)

SAS

Aud prea bine.

DRAGUL

N'auzi cumva un corn?
(*Aparte*) Cum aş putea eu oare diata s'o răstorn
N'auzi nimic? Dar spune c'auzi

SAS

Nimic n'aud

DRAGUL

Grozav, grozav! El poate a prins de pe acum
Şi gâtul lui cel fraged sub sabie a pus
(*Strigând*) Sas mergi de chiamă 'ndată pe Roman deunde ar fi.

SAS

Nu te 'nţeleg.
Pe Roman! Ce vrei Doamne cu Roman? Nu cumva
Ţi se încurcă limba, vrei să spui altceva?
Ori ţi-ai luat de seamă... dar eu sunt lângă tine
Lasă 'l încolo Doamne; nu e aşa mai bine?

DRAGUL

Vere, eu văd că ochiu ţi s'a scufundat în cap
Din zi în zi slăbeşti tu şi eu vreau să te scap
Eu îţi spun fugi d'aceia că paşi ţi sunt nesiguri
Eşti galben ca şi ceara şi ochi ţi ard în friguri
Tu plăsmueşti o fără de lege... eu îţi spun
Păzeşte-ţi capul, vere, căci tu... tu eşti nebun.

SAS

De ce nu chemi pe Roman să-ți vie mai de grabă?
E drept, mărite Doamne, că mintea mea e slabă,
Dar tu ești slab de oase te ții abia 'n picioare,
O sarcină grozavă nu ți 'i viața oare?
Simțești poate sfârșitul?

DRAGUL

Dar tot n'auzi nimic?

SAS

Ce vrei s'auz? Vr'un basmu voești poate să'ți zic?

DRAGUL

Da, da, spune-mi un basmu cel al nevestii tale
Frumos e basmu'n pilda chiar a Măriei tale.

SAS (*tresare*)

El știe tot... Putere!

DRAGUL

Poți spune în ce vremuri
S'a petrecut povestea? Dar fără ca să tremuri?
Ea se petrece-acuma. Căci vremea e pe dos
Cum este și în bazme. Ce'i sus coboară jos.
Când s'o vorbi în lume că Sas e 'n locu'mi Domn
Strămoșii mei, sărmanii, în vecinicul lor somn
Întoarce-s'or în groapă cu fața spre pământ
Sfârșiți de toate celea ce 'n vremea noastră sânt.
Nu'i așa, vere dragă?

•

SAS

O Doamne cum să port?
 Acest glas slab și rece pe jumătate mort?
 Mantaua'ți cade, Doamne, lasă să te'nchei, să șeadă;
 Ia să te 'nchei.

DRAGUL

Coroana, tu ai dori să'mi cadă.

SAS

O, Doamne, lasă vorba cu două înțelesuri,
 Femeile's deșerte și pline de eresuri,
 Dar cine ține 'n seamă ce spun sau ce vor ele?
 Mă lasă să destăinui minciunile acele—
 Femeea ca copiii visează multe, sburdă
 Să'ți spun eu toată taina.

DRAGUL

Urechea mea e surdă.
 Răcnește numai tare ca lumea să audă.
 Prea înălțate Doamne de ce fruntea'ți asudă?
 Ți-e frică, scumpe vere, de ce ți-e frică ție?

SAS

O milostive Doamne femeea 'n nebunie!
 Dar eu sunt cu credință, plecat îți sunt eu ție;
 (*El ingenuche*) Tu vezi toate acestea, nu le vâpșește boala
 Ei lucrul altfel Doamne, de cum e... Femeea
 Poate să spună multe. •Tu dă'mi diata ceea.

DRAGUL

Poftim.

SAS

S'ar fi putut stăpâne ca Bodei
C'o singură a mâinii trăsură de condei,
A mânei aceștia putea să fie 'n locu'mi.
P'un negru muc de pană să fie pus norocu'mi?
Acuma însă mucul puternic de condei
Prin mână de aramă se trece mai întâi;
Și eu știu scrie Doamne, știu slovele să nod
Frumos în mâna mândră în... Sas Voevod
Pe mâna mea acuma e dat Bogdan... e colo,
Nimica nu mai este al tău d'acuma încolo.

DRAGUL

N'auzi nimic?

SAS

Nu, n'aud (*încet*) Bogdan... C'un vârf suptire,
Cu-aceasta scap de dânsul întreaga omenire.
(*S'aude glas de corn*)

DRAGUL

A, în sfârșit, cum sună și cât de dulce sună.
(*Sperios*) Nu'mi pare cumva numai că și urechea mea
Ca din senin aude aceea ce dorește?
O, cine, cine'mi spune?

Auzi, auzi o vere?

SAS

Un corn ca ori și care răsună în pădure.

DRAGUL

E mântuit; e cornul lui Decebal, să 'ndure
D'acum Domnul din ceruri să'l ducă pân' la capăt,
Cu steaua mea d'odată d'acuma pot să scapăt
În noaptea asfințirii.

SAS

Vorbește 'ntr'aiurire
Ce lucru mare este? Un corn sună'n pădure!

DRAGUL

Diata asta dă'mi-o s'o iscălesc în grabă,
Să'i pun pecete.. mâna acum de tot mi'i slabă.

SAS (*o scoate cu spaimă*)

Nu-i iscălită? Nu sunt peceți pe dânsa? uite

DRAGUL

Ce vrei tu vere... Noi nu știam ce iute
O să murim. Voit-am când viața'mi se curmă
Să pun acum pe dânsa suflarea cea din urmă;
Ceasornicul vieți 'mi*când va voi să stee,
Căci moartea toate'n lume cu bine le închee.

SAS

Un pas... Un pas... e unul... coroana, tronul am
(*l'o dă în mâini*).

DRAGUL

Citeț și bine scris (*rumpe*)

Nu vezi, ești un infam.

(Îo aruncă la picioare. Ese)

SAS

Ce? ce? văzut-am bine? Visez? A rupto'n fața'mi?
 O suflete te naltă, o inimă îngheață-mi,
 Ce'ți tolosește ție să umbli căi întoarse
 Ce'ți folosește pânza de intrigi lesne toarse
 Ce nu mergi cale dreaptă... Nu mergi cu braț de fier
 Nu taci... și eu sunt astăzi ce am fost vai și ieri;
 Aș zice luni de trudă și ani întregi de chin
 M'au folosit cu-atâta... cu-atâta de puțin;
 Pe când un vârî de spadă, veninul, un pumnar
 Mă scapă de odată de grije, de amar.
 Să mergem înainte cu fruntea descrețită
 Să tăem tot în cale cu spada ascuțită,
 Destul purtat-am masca de miel... Deci masca jos.

(S'aud rugăciunile la eșirea sufletului)

Acela de acolo murind o să sfârșiască

(Ascultă la ușe)

Ei cântă, cântă popo mereu de ale tale
 Deșertăciunea lumii și patimelor sale.
 Colo în scriin coroana... să-i iau cheia din sân
 Să văd cum mi-o sta mie... Cum stă închisă 'n scriin!
 Vei fi vaduvă astăzi de pletele cărunte
 Vei fi mireasă mâine pe palida mea frunte.

*(Se duce în odaie la Vodă. Roman Bodeiul acoperă tronul
 cu postav negru. Glasul lui Pepelea din sală:)*

Prindeți neghiobi ce sunteți paharele cu palma
 Sărute'și fiecare fetița și să cânte d'avalma.
 Chiu! ce domnie adastă, ce prinț, ce bun tovarăș
 Ei deșertați cu toții ș'apoi le umpleți iarăși.
(Călugărul mormăe rugăciuni tare).

ȘTEFAN

Ei m'a bătut la table... Norocul! n'am ce-i face
 Mi-e frig... De două zile n'am avut somn, nici pace.
 Mi-e frig...

ROMAN

Iată mantaua lui Dragoș o îmbracă.

ȘTEFAN

Așa e'n lume, unul pe altul se dezbracă,
 Noi dezbrăcăm pe Dragul de bani și de avere,
 Luăm din toate cele ce sufletul ne cere
 Și biata moștenirea lui Dragoș chiar ca pleava,
 Știu, n'am ce-i zice,... dintr'însa mult afla-va.
 Ah! unde e Susana, la sânu-i să mă culce,
 Somnul după beție la ea.

ROMAN (*adânc*)

E lung!

ȘTEFAN

E dulce.
 La mine vin fetiță
 Căci sunt un înțelept,

ROMAN

Hai intră în camera lui Dragoș, dormi în patu-i,
Te razimă de umăr.

ȘTEFAN

El unde-i?

ROMAN

La vânatu-i.

ȘTEFAN

E prost Bogdan al vostru... nu știe să se 'nbețe,
El la vânat de epuri, noi la vânat de fete.

ROMAN

Hai, vino de te culcă.

ȘTEFAN

De dânsul nici voi să mă apropii;
Eu umblu după vinuri, el umblă după dropii.
(*El intră. Soldatul de gardă a sosit tocmai când el a intrat*).

SAS (*intră*)

Nimic... nimic... nu'i cheea... abia mai sufla încă
O căutai în sânu-i... grozav 'adâncă;
Stins ochiul... gura rece... grozav abia asudă,
De recea lui sudoare, mi-e mâna încă udă.
O sufletul îmi arde... E groaza, este setea

Ei! să vedem odată coroana și pecetea.
 Scrinul închis? Cu spada să dau lacătu 'n laturi
 Tu numai cerc de aur privirea mea o sature.
(Popa urmează. El sparge scrinul).
 Nu'i, nu'i coroana, pecetea, spada tot.
 Dar cui le-a încredințat el, să înțeleg nu pot.
(Se 'ntoarce, vede tronul acoperit)
 Dar cine oare tronul cu negru coperi *(Tună).*
 Ce tunet: *Din sala de banchet:*

Să trăiască Sas!

SAS

Aude un șuvoi
 Curaj! Ce sunt aceste nimicuri și erezuri!
 Cu care ții... gândirea și o impresuri
 .... **Ca** și când nu are altă treabă
 Decât să împlinească ceace zice-o babă!
(Popa cântă).

BOGDANA *ascultă*

Sunt rugăciuni.. se cântă... sufletele se strâng
 Sas! Sas!

SAS

Bogdano oare pe tine te-a aies
 Căci nu mai cred nimica... coroana și postavul
 Cel negru de pe tronul-i... Se pare că grozavul
 Demon al sorții rele cu aripi negre trece
 Prin zidurile-aceste.

BOGDANA

O mână ! o ce rece !

SAS

Și tremur, dragă tremur, întâi de a ta viață
Și inima în mine, în mine îmi îngheață.

BOGDANA

Haide, mergi înainte... Un pas bărbate încă.

ROMAN

Un pas... și vă înghite prăpastia adâncă (*Ese*).

BOGDANA

Bogdan e colo, colo... el doarme dus și bine,
Vei suferi să fie alături cu tine?
Ce? Tu să fii vătaful și el să fie domn?
Te scutură de dânsul.. Dormi? dormi? Te scoli din somn.

SAS

O! ochii tăi Bogdano... mai bine din față'ți rupi'i
M'au nebunit pe mine. De am turbat ca capii.

BOGDANA

Mergi înainte.

SAS

Eu te urmez dar totuși eu te urmez ca'n somn
Simț că l'a ta privire... , nu sunt

M'atrăgi precum atrage un rece ochiu de șarpe;
Fugi, fugi în lumea largă, nu vezi că 'nebunesc
Eu te urmez, nebuno, și totuși te urăsc.

BOGDANA

Aide, aide ți-e frică... aceasta-i tot, ți-e frică
Îți bat a tale vine în colo și-i nimică.
Vezi tu ușa aceea? Acolo, după dânsa
E piatra ce-ți stă 'n cale, cu spada chiar într'ânsa.
(*Sas ese*)

A! Bogdano! tu ram din viță mare
Curând și nici o umbră tulpină tot nu are.

SAS (*se întoarce*)

Ca fiul unei.... mai ai sub mâini.

BOGDANA

Taci, taci? Ei, este gata? Eu sunt. Dă-mi mâna ta.

(*Popa cântă*)

SAS

Cum stă... Doarme dus, tare sub... de piatră
Cu fața spre perete, dormind pe coasta dreaptă.
L'ai lovit în cea stângă? Așteaptă o clipită
Să văd (*Aleargă 'n odaie*)
Ce are?. în cât buzele-i crude,

..nu sunt, nu se aude.

Mai albă, tot mai albă la față ea se face
Privind cu ochii țință și fața i piere. Tace.
Ea ar țipa... în pieptu-i se îngăimă-
Pe mort cu ochi țință și moartă e de spaimă.

BOGDANA (*se întoarce*)

Nu! Nu! mă 'nșeală ochii. Și tot într'una văd
Bogdan acolo doarme! la drumu'i ma răped.
Și eu... nunta... când o descoper. A!

SAS

Ce ai? Ce ai? Femee vino-ți în mintea ta,
Grozav este așa dă 'mplânți în piept pumnalul.

BOGDANA

Dar nu-i Bogdan E Ștefan... Ți-ai omorât băiatul.
(*Sas aleargă în fund. Cortina cade*).

ACTUL II ¹⁾

ROMAN

... Să încercăm; dar Vodă voește să te 'nsoare
C'o fată prea frumoasă boboc.

BOGDAN

Ce zici tu oare ?
O, Roman, ai atâtea puteri pe lângă tata,
Il roagă dar să lase aceasta p'altă dată.

ROMAN

Să'l rog... Dar însu'mi dragă l'am sfătuit; socot
Că nu'mi vei sta'n potrivă de-a vrea.

---

¹⁾ De aici în colo nu se mai păstrează nici o împărțire scenică; păstrăm ordinea manuscrisului.

BOGDAN

Nu voi, nu pot.

ROMAN

Nu poți... Atunci e alta... La care te gândești?
L'acea fetiță blândă cu ochii îngerești
Ce ai văzut-o în strana acelei biserici
În sunet de organe și cântece de clerici.
O văd parcă și-acuma... Sta în genuchi la Sfânt
Și părul ei subt... ajunge la pământ.
Prin cozile de aur se vede umăr, gât
Mai alb decât omătul. Ce te mai rogi atât?
Ai întrebat Bogdane... Cu mâinile 'nainte
Ea te privi... prin genele-i fierbinte
Cu mâini așa de albe, cu degete subțiri;
Pe buze cu sfială, cu focul în priviri,
Cu unghii prea curate încât te vezi în ele;
Nici mare, nici prea mică așa-i de potrivită,
La piept îi potrivită, la mijloc subțioară,
Așa că de la umeri și până la picioare
Curată-i ca de ceară o albă luminare.
Ce buze subțirele... obrazul ei e roș,
Un dulce întunec în ochii mângâioși.
Ai prins-o de mânuțe atât de reci și mici
Ș'o vorbă la urechi de ai voit să-i zici
Atuncea ea îți zise:—Bogdane de și print
Aici ne vede lumea.. m'auzi? Să fim cuminți.

BOGDAN (*Iși mușcă degetul*)

E ea.

ROMAN

Aha! începe să semene un pic,
O buna închipuire, cum nu ești tu nimic,
În ochii lui descrie-i pe-oricine : Costelivă
Dar mică, mare... dragă-i ? îndată-i de-o potrivă
Cu orice frumusețe. Pe când eu habar n'am
Nici ce-i, nici cum o cheamă, de unde-i, din ce neam ;
Citii alaltăseară o carte, o poveste
Ș'am spus și eu din carte c'așa, și-așa este ;
De-odată cea din carte cu-a lui se și asămăn
Ce să vezi chiar.. se cere să fii bătrân ori famăn ;
Tu mergi la ea deseară.

BOGDAN

Deseară ? Ce vorbești.

ROMAN

Aha! ea e departe!

Deseară să pornești,
Am vrut să zic. Desigur că astăzi nu ajungi
Sunt codri mulți la mijloc și drumurile lungi.

BOGDAN

Ah! o știe, ea este.

ROMAN

Grăbește-te deseară
Căci deși este-un înger, dar poate ca să moară.

BOGDAN

Ce vorbă? Ce spui Roman? O pentru Dumnezeu
Ce spui? De ce să moară? Ea.

ROMAN

De ce? Știu eu?
Dar în sfârșit nepoate... Să spunem bună oară
Că nu este bolnavă, eu știu că n'o să moară,
Rău e că'ți este gândul la dânsa; dar se poate
Să împăcăm pe Vodă să le 'mpăcăm pe toate.

BOGDAN

Bolnavă Ana?

ROMAN

(Ana o cheamă)

Ana... o știu tu îi ești drag.

(Îl ia de braț)

Eu o cunosc pe Ana... Dar vezi eu sunt moșneag
Cam slab de cap.... deși am multe șiretlicuri
Dar ținere de minte nu am; orice nimicuri

Voi să le spui tu mie ca un șurub să facem
Și orice 'npotrivire în bine s'o prefacem
..... Sfatului de taină (?)
Ei dară ce floare..... cusută ți-e pe haină?
Desigur dela dânsa.

BOGDAN

Nu, nu, odată numa
Eu am vorbit cu dânsa d'atunci și până-acuma.

ROMAN

Acolo lângă strană tu n'ai vorbit cu ea?

BOGDAN

Tu o văzuși acolo? Eu nu. O, draga mea!
De ai ști tu ce frumoasă-i, ce dulce e, ce blândă!
Și când gândesc.. bolnavă? O, Roman, ce osândă!

ROMAN

Dar nu-i bolnavă tare... O doare capul

BOGDAN

Dară

Tu știi că deodată ea poate ca să moară.

ROMAN (*râde aparte*)

Ei! nu spun eu... Ia spune Bogdane cu temei
Cum s'a 'ntâmpilat în cale s'o vezi întâi și 'ntâi?

(*Aparte*)

Acuma te aține moșnege să ascuți
De îngeri fără aripi ori de drăcșoși desculți. ¹⁾

BOGDAN (*urmează*)

Castelul singuratic în codrii cei de brazi
S'oglindă-adânc în lacul cu repede talaz;
În vechea lui zidire mișcate tremur numa
Perdelele în geamuri, ce scântee ca bruma;
Străfulgeră în umbra-i a undelor bătae
Aprinse 'n a lor fugă de rumăna vâpae
A lunii, ce pe dealuri frumoasă se ivește
Și muchi și vârfuri negre pe cer le zugrăvește,
Muchi negre, urieșe ce par ca un balaur
Păzind în taina serii comoara lor de aur;
Căci luna de jăratîc prin ele când răsare
Comoară care arde vederilor se pare.
Iar lebedele albe pornind din negre trestii
Apar dormind ușoare pe fața-apei acestii;

ROMAN

¹⁾ Câte în lună și 'n soare... le știu, le știu de mult:
Era o seară lină, era o zi mai mare
Era pe ulicioară... în umbea la răcoare,
O să vedem ce ese acuma la liman...

BOGDAN

O fericirea-mi Roman, ține de mult... de un an.

Cu aripele 'ntinse ele o 'mping, o tae
In cercuri care tremur, și 'n brazde lungi, bălae,
Iar papura se mișcă d'al undelor cutreer
In..... suspină trist un greer,
Și vânăta e umbra, și rumenă e seara
In farmecul naturii parcă aud ghitara;
Văratec, caldul aer mă adormi în svonul,
Uimit cu ochiul țință priveam atunci balconul
Ce-i încărcat cu frunze de spânzur prin ostrețe
Liane înflorite cu fel de fel de fețe;
Deodată... ușa mică... un pas sfios,
Uscat foșnind pe scânduri mătasea cea subțire,
Prin flori s'arată albă, se 'ntinde peste gratii
Duiosa arătare a vecinic adoratei;
Iar luna, luna plină cu dulcea ei bătae
Pe lac în dungi durează o cale de vâpae,
Pe-o repede 'nmiire de unde o așterne
In noaptea cea de aur a regiuni-eterne;
Și cum creștea lumina 'i, creșteau și munți și dealuri
Sub discu 'i blând și dulce stăpânitor de valuri;
Iar Ana... în luna amoroasă
In părul ei cel galben stă 'naltă mlădioasă,
Din teiul plin de miros îi cădeau flori pe creștet
Frunziș purtat de vânturi sbură pe valuri veșted;
Atunci în codrul vecinic al umbrilor se pune
Sălbăticia veche ce 'ncepe să s'adune
Din negrele panouri prin valurile ierbii
Cu coarne sămănate veneau în codrii cerbii;
Iar caii cei sălbateci și zimbrii zânei Dochii
Intind spre apă gâtul, la cer înalță ochii,
Ea asculta... duioasă se resfira 'n iatac —
De dragă ce 'mi este nu știu ce să mă fac

ROMAN (*Aparte*)

N'am spus-o eu? Castelul? O moară cu guzganii!
 Iar codrii cei sălbateci și-o turmă de cârlani —
 Iar lacul? E vre-o bahnă ce mai n'o ai cunoaște,
 În care toată noaptea îți cântă mii de broaște;
 Și totuși ce castele! Ce lacuri! Ce mândrețe!
 De inimă albastră ce foc, of tinerețe!
 Ascultă-mă Bogdane... aflai din oameni siguri
 Că dânsa te dorește și-i bolnavă de friguri
 Ea aiurează poate chemându-te pe nume ¹⁾
 Să te mai văd o dată ș'apoi să mor din lume.
 Se 'ntâmplă tocmai bine că oamenii 'i trimet
 Cu turme la varatec . . . . .
 . . . . . ¹⁾

ANA (*singură*)

S'au dus.

(*ascultă la ușă*)

O clipă numai.. apoi... iar singurică.
 Mi-e dor, așa îmi este de dor încât mi-e frică;
 Ah, iarăși toate ochind de după horn,
 Am să ascult din codri duiosul glas de corn.
 Atunci Prichici motanul încet are să toarcă
 Prichici, motanul harnic și dragul mamei (*sperioasă*)
 Parcă
 S'aude la fereastră că bate ceva (*Se uită, râde*) Nu e,
 O luna dintre dealuri cât de frumos se sue;

¹⁾ Imi spun că zi și noapte gurița nu-i mai tace.

¹⁾ În ms. aici sfârșește această parte; urmează altă scenă în care Ana ie singură.

Și sufletul mi-l umple de-o jale mare, mare,
 Aș vrea acum prin codri să rătăcesc călare,
 Un an întreg acasă să nu mă mai întorn,
 Să-mi sune peste vărfuri duiosul glas de corn

(*Fausă*)

Mama îmi zice: «Fată, închide uși, ferești
 «Adeș vin sburătorii cei falnici din povești
 «Și pot să te răpească, te duc departe 'n lume;
 (*Indărătnic*)—O las să vie mamă! Dar nul acestea's glume!
 Și zice mama: «foarte trumoși sunt la vorbire
 »Ei au cuvinte care te umplu de răpire
 »Dar, zice mama, dacă te va cuprinde bine
 «Din cap îți scoate ochii și sângele din vine»
 — Aș, toate astea-s vorbel... îmi par niște povești
 Mai știi, adevărate pot fi; să te gândești!

(*Incepe a și despleti părul*)

Și despletitul ăsta! (*se uită la păr*) Ce lung e de-l desfac;
 Cum îi să mi-l acoper în flori de liliac.

(*Sașează pe scaun; unește mâinele*)

Ciudat. De o vreme 'ncoace nimica nu-mi mai place
 Mă supără tot lucrul și voi să-mi dee pace.
 Ci singură în odae să mă închid și leneș
 Să visez zi și noapte la... la 'mpăratul Peneș.

(*Fausă*)

Mama parc'ar vorbi cu cineva
Să-mi scoată ochii mie? Indată mă bocesc.

(Se uită în oglindă)

O ochii mei sărmanii... dar eu... eu vă iubesc.

(Vorbind cu chipul ei din oglindă)

Ana, răspunde-odată. Frumoasă ești, mi-ești dragă
Tu! tu ești fata mamei, dar minte n'ai întreagă,

(Răsună cornul în pădure; ea ascultă, apoi stinge lumina)

O tu răsună numai și sufletu-'mi răpește
Simt inima în peptu-mi cum tremură și crește
Dar cine ești perdute corn blând și mângâios?
De ce suni tu vecinic? Si veșnic tot frumos?

(Luna bate tare. Ea deschide fereastra)

Peste vârfuri trece lună
Codru-și bate frunza lin
Dintre ramuri de arin
Mângâiosul corn răsună.

Rătăcit, nemângâiet
Ca un suflet fără parte.
Mai departe, mai departe
Mai încet, tot mai încet

(Cornul tace)

De ce taci când fermecată
Eu spre tine mă întorn?
Mai suna-vei dulce corn
Pentru mine vre odată?

*(Ea rămâne în lumina lunii și-și despletește visătoare părul.
S'aude un glas sub fereastră încet)*

GLASUL

Ano!

ANA (*Speriată*)

A m'a chemat pe nume... să strig pe mama.

GLASUL

Ano!

(*Sună cornul de aproape, însă încet*)

ANA

Mi s'a părut? e cornul (*Iși pune mâna la cap*)

Imi arde fața, geana.

GLASUL

Ana, stai nu te duce, înger al mângăerii

Tu m'ascultai, ei bine, eu vin.. să nu te sperii

Așa-i că nu strigi?

ANA

O glas, dulce ferice

Să nu răspund nimica, să văd ce va mai zice.

GLASUL

Tu floare dintre codri și stea p'aceste văi!

ANA

E sburător, de sigur!... (*Ea se retrage de la fereastră. Deodată se arată Bogdan în fereastră; ea țipă încet și fuge după horn*).

Ah!

BOGDAN

O nu fugi, stai, stai.

ANA

Să țiip, să se trezească toți cei de prin prejur.
(*Ea s'a ascuns cu spatele spre perete și și-a ascuns fața de sobă, ținându-și mâna la ochi*).

Dar de-oi țipa el piere. (*Se uită la el pe furiș*)

Păcat, și.... nu mă 'ndur...

BOGDAN

Ana, ierta-vei oare că eu am cutezat
Să viu acuma noaptea.. și tu te-ai supărat;
Dar vezi că în genuche eu cad naintea ta
Și de ți-oi spune oare: de ce? mă vei erta?
O nu privi în lături, asupra mea privește,
Pot eu spera? O farmec... mă răpește
Tu ești așa de albă ca floarea de cireși
Și soarta mea te pune în calea mea să eși,
Să treci ca o ușoară crăiasă din povești,
C'o singură privire să-mi spui ce dulce ești,

Ce dulce ești! D'atuncea, eu te visez mereu
Tu gingașă mireasă a sufletului meu;
Cu pustiirea vieți'mi d'atuncea eu mă cert
Și întind ca dup'o umbră cu dreapta în deșert;
O spune-mi, spune numai că moartea mea nu vrei
De geaba îmi au ochii atâta milă 'n ei.

ANA

O ce frumos se roagă deși nu-l înțeleg;
Ca dintr'o aiurare nimica nu aleg.

BOGDAN

O tu ești Dumnezeu! și viața vieții mele
Tu'mi ești în lumea asta ca soarele prin stele,
C'un zâmbet, cu o vorbă arată'mi a ta milă
Și te îmbete-atâta... ce am greșit copilă?
Pe maica mea sărmana atâta n'am iubit-o,
Și tot când în țărâna pe ea a coperit-o,
Părea că lumea-i neagră și inima mea crapă,
Și ași fi vrut cu dânsa ca să mă pue 'n groapă.
Când clopotul veciei plângea 'n a lui aramă
Eu rătăcit la munte strigam: unde ești mamă?
Priveam în fundul groapei și lacrimi curgeau râu
Din ochii mei nevrednici pe negrul ei sicriu,
Nu știam ce-i de mine și nu pot să rămân
În lume atât de singur și-atâta de străin;
Ași fi răcnit dar glasul-mi se înneacă în gât
Dar cu a ta iubire eu tot n'am plâns atât.

ANA

Sărmanul, cine știe de când e mort!

BOGDAN

Cum ești?

Nu ai atâta milă la mine să privești?
Ia-ți mâna ta cea scumpă de pe-ochișorii tăi
Nu-ți fie-atât de teamă, căci suntem singurei;
Și eu nu-ți fac nimica, tu-mi ești așa de dragă.

ANA

Să-mi scoată ochii, ochii, să nu văd viața 'ntreagă!

BOGDAN

Ia mâna de la frunte, te rog așa de mult.

ANA

*(Iși întoarce capul iute spre sobă și lasă mâna în jos.
Bogdan îi sărută mâna. Ea vrea s'o tragă, dar el n'o lasă).
A pus mâna pe mine.. acuș țip.*

BOGDAN

Te ascult

Să-mi spui o vorbă numai tu, tu nu-mi spui nimic.

(El o aduce încet în avant-scenă trăgând-o de mâna dreaptă. Ea îl urmează ținându-și șorțul la ochi cu stânga).

BOGDAN

Privește-mă încalte;... De ce ? măcar un pic.

ANA *(se uită cu sfială și frică)*

O, ce frumos și tânăr... Păcat... Dar cum te cheamă ?

BOGDAN

Bogdan!

ANA

Bogdane cum se poate de tu nu ai maramă
Pe ochi?... Rogu-te spune'mi tu ai murit de mult ?

BOGDAN

Ciudat Doamne visează ? Ce ai.. S'ascult, s'ascult...

(Lămurit la ureche)

Dar n'am murit.

ANA *(zâmbind)*

Așa e. D'apururi tăgăduiți
Ei bine te'ntreb altfel : de mult ai adormit ?

BOGDAN

Doarme, de sigur, doarme. Dar spune'mi Ana dragă
Visezi frumos acumă ?

ANA

Visez da ! (*oftează adânc*) noaptea'ntreagă
Dă-mi mâna.. îți e sete.. Ca să trăești o noapte
Îți trebuie mult sânge să bei ?

BOGDAN

Ce taină 'n aste șoapte!
A adormit ; de spaimă mă crede sburător
Sau vre'un strigoi, o, Doamne !

ANA

Tu n'o să mă omori
Cu totul ? Mă lași încă să mai trăesc o zi ?

BOGDAN

Nu știu, s'o las să doarmă să-i zic a se trezi;
O capul meu!... Ascultă, nu voi să te omor.
Dar cine se îndură s'omoare așa odor ?

ANA

Nu ? Nu ? Ce vrei atuncea ? Vin mai aproape-așa
Și spune-mi la ureche....

BOGDAN

(S'apropie de dânsa și vorbește lămurit)

Ce voi? Dar ce n'aș vrea?

Aș vrea să am pământul întreg în stăpânire
De vorba mea s'asculte supusa omenire;
Să am multe palate, grădini, comori, cetăți,
In aur să lucească împovăratu'mi jeț;
Tot ce încântă ochii cu mii de frumuseți,
Tot ce pământul are și marea mai de preț,
Grămadă să stea toate la mine în comori,
Să trec prin ele mândru, puternic, zâmbitor.
Să fiu frumos ca ziua stăpân al-lumi 'ntregi
Nemuritor ca râul ș'un soare printre regi,
Și raze să resfire din frunte-a mea coroană
Apoi să cad 'nainte-ți așa (*îngerunche*) ca la icoană.
Si arătându'ți toată averea fără seamă
Să-ți zic: ia-le pe toate, dar și pe mine ia-mă.

ANA

(oftează adânc)

BOGDAN

Ca robul cel din urmă să fiu pe lângă tine
Doar să mă'nbeta vecinic cereștile lumine
Din ochii tăi. Cum sfinții privesc pe Dumnezeu
Au m'ai lăsa tu Ano să te privesc mereu?
Pierdută pentru mine zâmbind numai să treci
Si eu să-mi știu osânda că te iubesc pe veci...
In veci dup'a ta umbră eu brațele să'ntind
De-al genii tale tremur nădejdea să mi-o prind.

Zâmbirea gurii tale să fie al meu crez
Purtând în suflet moarte tu vesel să mă vezi
Fii binecuvântată și fericită tu
Copil cu păr de aur ce mintea mi-o perdă.
Veninu-amărăciunii ș'a vieții'mi pustiire
Nimic nu sunt alături cu dulcea ta zâmbire
Si'n a mea socotință mă simt atât de mic,
Tu.. tot odorul lumii și eu.. eu tot nimic.
Ia-ți mâna de la frunte... (*o privește*) Inger al frumuseții
(*Ana plânge*)
Dar ce plângi? De ce plângi acum? Ce ții?

ANA

Nu mi-e nimic. Mi-e numai ciudat și nu știu cum
(*Serioasă*) La ce-ai venit aicea? Ce cauți tu acum?
Ca să mă furi? Ce poate o fată de nimic?

BOGDAN

Zi.. zi.. vorbește numai... (*aparte*) Ea nici știe ce-i zic,
Ea nu mă înțelege pe mine, nici pe sine
Ce bine-i stă.

ANA, *râzând*

Nebunul, ce vrea el de la mine?

BOGDAN

Ce vreau?... o, mai întrebi... o, eu te voiu pe tine.

ANA

Pe mine? Sunt a mamei.

BOGDAN

Fii.. eu nu zic nimic,
Să fii a mamei Ana... dar și a mea... un pic

ANA

A ta? (*oftează și-îl privește*). Cum asta?

BOGDAN

Să mă iubești.

ANA, *oftează*

Ei bine

Eu te iubesc.

BOGDAN

Ce spui? Tu Ana, dar știi tu bine... bine

ANA

Ce spui? Ce vrei tu să-ți spun? că te iubesc...

BOGDAN

O înger! Nu 'nțelege... E 'n vis... Inebunesc
De fericire... Dacă numai o vorbă, numa...
Să știi că din fereastră eu mă arunc acum;
Prăpastia-i adâncă și 'n clipă mor.

ANA (*speriată*)

Tu poți muri?

Tu mori?

BOGDAN (*urcă fereastra*)

O înger mă vezi p'al morții prag

ANA (*tresărind*)

Ce vrei să'ți spun?

BOGDAN

Trei vorbe să-mi spui: 'mi ești drag

ANA

O! nu spui niciodată.

BOGDAN

Atunci m'arunc.

ANA

Stai, stai

Ci vino'ncoace aproape... ți-oi spune la ureche :
Mi-ești drag! Destul e ?

BOGDAN

Nu e destul. Ci să-mi mai zici
Ca cine-ți sunt drag eu ? Ca mama ?

ANA

Ca Prichici.

BOGDAN

Cine-i Prichiciu ?

ANA

Motanul, de colo.

BOGDAN

Numai atât ?

ANA

Atâta.

BOGDAN

Dar atâta-i puțin. Îți sunt urât ?

ANA

Ca mama ? Nu. Căci mama și tata îs stăpânii,
Ce vor ei pot să facă cu mine... nu mă mânii ;
Dar pe Prichiciu ? ... mă supăr deși mi-i drag... Eu pot
Nu voiu... dar de mi-i voia pot să-l omor de tot
El trebuie s'asculte... Să fie blând.. vezi tu
Il mângâi cum îmi trece prin cap... Pe mama nu !
Să voi ca să mă mânii pe ea... nu se cuvine
Pe tine-s mânioasă. De ce-ai venit la mine ?

BOGDAN

O, tu ai totdeauna dreptate să mă cerți ;
De te-oi ruga 'n genuche ca să mă ierți... mă ierți ?

ANA

Da.

BOGDAN

Știi însă cum se 'npacă doi oameni pe deplin ?

ANA

Nu știu.

BOGDAN

Ei se sărută.

ANA (*speriată*)

Nu știu.

BOGDAN

Ei se sărută... puțin.

ANA (*speriată*)

S'apropie de mine... Ș'apoi? Nu cere! Vezi!...

BOGDAN

De ce?

ANA

Că nu se cade... și eu nu știu.

BOGDAN

Nu crez

Eu vreau să văd că nu știi (*o 'nbrațișează*) Pe braț îți lasă
|capul

Inchide ochii.

ANA

Bine.

BOGDAN

Așa! o înger! înger! (*o sărută*)

ANA

Ah! lasă-mă în pace (*se desface*).

BOGDAN

Ce-i Ana?

ANA (*serioasă*)

Ce știu eu
Eu știu numai atâta că-i rău, e foarte rău

BOGDAN

Ana.

ANA

Jupâne pleacă.

BOGDAN

Dar cum să'ți mulțumesc
Ana, tu suferi? suferi?

ANA

Ai' vrea să te urăsc?

BOGDAN

Vrei să mă duc? Ei bine, mă duc.

ANA

Te du !

BOGDAN

Copilă

Aș vrea să știu atâta- de mine nu ți-e silă?
Și de mă duc nu ai tu vr'un dor ca să mi-l spui?
Tu poruncește numai...

ANA (*repede*)

Nu spune nimăru

BOGDAN

Ce să spui? Că atâta 'ți 's drag... ca și Prichiciu?

ANA (*tristă*)

De-ar fi numai atâta... de-ar fi...

BOGDAN

Mai zi... Ce zici?
Mă duc. Ce dragă-mi ești tu. Dar eu, eu ție oare?

ANA

Și tu mie.

BOGDAN

Dar cât !

ANA

Ce întreb.

BOGDAN

Ah! (*își deschide brațele*)

ANA (*s'aruncă în brațele lui*)

Tare, tare.

(*Perdeaua cade*)

ACTUL III

(Bogdan intră)

ANA

Sst, încet !

BOGDAN

Suntem singuri ?...

ANA

Da singuri.

BOGDAN

Ana dragă

Nu știi ce veste tristă 'mi-aduse acum ciobanul :
Averea mea-i pierdută și tata mort, sărmanul.
Să mă despart de tine ? Imi vine-așa de greu,
Și totuși, totuși trebui... O Dumnezeu! meu...

De ce înainte eu nu te-am întâlnit,
De-atâta fericire de mult aş fi murit,
Sub gura ei cea dulce şi caldă de copil.
Imi înfloreă viaţa în luna lui April
Tonatecă şi dulce ereai ca o crăiasă,
Căci tu ai multe toane dar toate sunt frumoase.
Noi ne-am fi fost în lume atât, atât de dragi
Te ascultam la toate supus ca şi un pagiu.
Dar azi ca toamna tristă p'un istovit isvor
Pe calea vieţii-mi visuri cad la pământ şi mor
Deci te las... Nimica'n lume nu aştept
Mă mir la ce mi-ar bate şi inima din pept.
Cum pot în astă lume o clipă să trăesc
Văduv d'a ta fiinţă ce-o îndumnezeesc,
Zi'mi un cuvânt... dar poate să'mi spui şi vorbe rele
Tot una mi-e acuma, tot drag îmi e de ele;
Privirea ta cea dulce în lacrimi se scaldă
Si totuşi e atâta de blândă şi de caldă
O, nu-ţi închide ochii sub languroasa geană
Pare că văd din parte-ţi o tainică dojană
Vezi.. pân'la cel din urmă al inimei răsuflăt
D'ai fi rea, d'ai fi bună... te voi iubi din suflet
Te las dar pentr'o vreme.

ANA

Nu, nu vreau să te duci

BOGDAN

Dar totuşi trebui (*s'apropie*)

ANA

Nu voi de mână să apuci,
Ei du-te, fugi d'aicea, nici voi de să te revăd
Posomorât, certareț... urât nici să nu-l văd.
In ochi.. o Doamne sfinte dar ce-am găsit în el ?
Te-ai dus ?

BOGDAN

Dar Ană!

ANA

Dar nu mi-ești drag de fel
(*Aparte*) Ce dulce-o să se roage... să văd ce-o spune acum !

BOGDAN

Si tu o vorbă bună nu vrei să-mi dai pe drum ?

ANA (*se face că nu-l vede*)

BOGDAN

Vrei să mă duc Anică ? Vrei singură să fii ?

ANA

Puteai s'o știi nainte... dar tu nimic nu știi

EOGDAN

De și te superi... nu pot să merg (*șade într'un colț*)

ANA

Voi merge eu
Căci altfel văd că nu scap de tine. (*aparte*) Dragul meu,

BOGDAN

(*Aparte*) Ei, iar e-'n toane rele (*Pauză*)

ANA

Tu numai pleci? Mie-teamă!

BOGDAN

De ce?

ANA

De ce? sunt poate datoare să-ți dau seamă?

BOGDAN

Dar sufletul meu Ana

ANA

Ah, iară ești dulceag.

Dar sufletul meu Ană... dar îngerul meu drag !
(*se scoală repede*)

BOGDAN

Ei iacă tac.

ANA

Vezi bine (*îngână*) Dar sufletul meu Ana
Așa de rău îmi sună... Urât ești ca satana.

BOGDAN

Dar zi ce vrei, trec toate. Tu ești fată de treabă.

ANA

Mă iei drept un copil tu ?

BOGDAN

Ba nu te iau drept... babă.

ANA

O babă ? Pleacă 'ndată.

BOGDAN

Plec .

ANA

Nu, spune mai întâi
Ce-ai vrut să zici cu baba ?

BOGDAN

Nu voi să spun

ANA

Stăi, stăi

BOGDAN

Ce-am vrut să zic ? Nimica... ți-am dat ție dreptate
Spui că nu ești copilă... ești babă deci....

ANA

Se poate
Așa de rău să fie un om ? mergi în pustii
Eu nu zic altfel ; du-te... dar vezi, să nu mai vii ;
N'ai ce câtă aicea... Ce cauți tu la mine ?

BOGDAN

Ce cauți ? Eu nimica ! Tu știi aceasta bine.

ANA

De-ai ști cum pe de-apururi eu ți-am jurat o ură!

BOGDAN

Omoară-mă, ei iată pumnalul... Ei te-'ndură
De dă în mine.... Moartea așa va fi de lină
De mâna ta. Dar știi iubita mea lumină
Că singura'mi dorință e ca să mor astfel
Si tu să plângi în urmă, cât, cât de puțințel?
Dă dar ! Cad în genuche rugându-te.

ANA

Răcnesc

BOGDAN

De ce ?

ANA

De ce ? Că nu pot de fel să te urăsc !
Dar tu te superi ! Nu ! Așa-i că nu-i fi rău ?
Cu Ana ta cea mică.... nebună cum sunt eu...

Cine-'n lume-a mai văzut

Grădină fără cărări

Dragoste fără muștrări

Grădină fără pârleaz

Dragoste fără necaz.

Ce simt ? Știu eu ce este și nu știu, nu-ți mai spun
Dar chiar durerea-i dulce... puțin necaz e bun.

BOGDAN

Deschide'mi ochi'n patru, o Doamne s'o văd bine
Ce-i zice când nevastă tu vei şedeă cu mine
Şi eu te-oi pune 'n cuşcă ca p'un porumb olog?

ANA

Taci, nu-'ntreba.

BOGDAN

Ce-i zice?

ANA

Nu voi

BOGDAN

Dară te rog

ANA

Să-ţi spun? Nu-ţi spun

BOGDAN

În braţe lua-mă-vei dar tu?

ANA (*face semn că da*)

Nu

BOGDAN

Da-mi vei o gură;

ANA

Nu.

BOGDAN

Sau peste umăr ?

ANA

Nu, ah, nu.

BOGDAN

Atunci ce-i zice dară ? o vorbă bună, or ..

ANA

Ce-om zice, ce n'om zice... Ei, am să te omor,
Da, să te-așez aicea pe brațul meu cel stâng
Am să-ți netezesc fruntea și fața... și-am să plâng.
Tu vei închide ochii, să-ți suflu peste față
Pân ce-i dormi... ș'atuncea dormind... te țin în brață.

BOGDAN

Dar n'am s'adorm.

ANA

Atuncea nici eu n'am să te țin.

BOGDAN

Mi-e așa de dor de-o gură... te rog

ANA

Ți-o fi

BOGDAN

Puțin.

ANA

Șezi binișor, dă-mi pace; nu crede câte spun
Ce ? Nu ești tu ca alții ? Nu-i altul chiar mai bun ?
Ei rogu-te... ce ești tu la adică ? Nimic
Un om ca și toți ceilalți, cu ochi, cu mâini. Să zic
Că-i mai frumos, dar nu e, nici mai urât. Nici ești
Născut cu stea în frunte ca craii din povești;
Un rău și-un îndărătnic atâta ești... s'o știi,
Si tot știu despre tine mulțimi de nebunii,
Dar nu le spui, nici tati, nici mami nici chiar ție.

BOGDAN

Ce nebunii?

ANA

O taină

BOGDAN

Ce taină?

ANA

Este-'n lume.

Un om — ce cauți astfel — eu nu i-am zis pe nume?

El are gură dulce și-n ochi are venin

Și are brațul tare, un pept de suflet plin

Si are tot ce cerul mai mândru de-l făcu

Mă are chiar pe mine. . . . Să nu crezi că ești tu.

BOGDAN

Ei cine-i dar? . . . . .

Aci sfârșește manuscrisul, peste câte-va pagini se află următorul :

FRAGMENT :

Colo spre miază noapte stau munții în stejăriști

Si stâncile de piatră și dealuri lungi cu răriști,

Dar toate sunt pierdute și numai umbre vineți

Abia vă mai distingeți de bolta ce o țineți;

Dar spre apus prin nouri s'arată loc subțire
Prin care ceru-albastru cu-a lui nemărginire
A nourilor luna aurită e de soare
Că cu visarea-i albă, frumoasă, orbitoare
Imprăstie în neguri subțiri din juru-i norii
Ca la minune cată la dânsul călătorii,
În flori scânteetoare de colb, de pietre scumpe
Apusurile toate cu cerul tot se rumpe.
Cu flori es albe dumbrăvile sub dânsa
În rariști, lacuri, ape sclipesc ca și oglinzi.
Apoi când răsăritul cu ochii îl coprinzi.
Dar iată că apusul se luminează de-o ploaie
Se luminează, căci raze, sclipiri curg în șiroaie
Pe șesurile limpezi.... ploaie cădea cu soare
Umplând întreaga lume de-o stranie splendoare.
Un colb de diamante părea că se lățește
În cute peste lume de scântee și crește
Și lacuri în pâraie ardeau sub acea ploaie
Înconjurați de arbori pe ei în văpae
Uimit priveam la ploaie de pietre scumpe eu
Spre răsărit văzut-am d'odată curcubeu
Încă în șapte fețe și-în același răstimp
De un colț la altul prindea același câmp,
Deodată văd un altul mai mare, mai frumos
Pe cel dântăi se 'nalță cu fală, luminos.
Numai parcă ea este de mine mai aproape
Scânteetoarea ploaie, lumina de pe ape
Munții pierduți departe în vinetele cețe
Râuri curgând alene, arcuri de frumusețe
Imi ameteșc gândirea.... sub arcurile acele
Treceau turmelă toate a neamurilor mele
Treceau în șiruri oameni cu albele cămăși
În șiruri oi mărunte, copiii treceau deși
Și mii de vite albe și cai mici și sprinteni

Ostași cu chica lungă, bătând cu lungii pinteni.
Părea că însuși cerul a fost durat cu fală
Pentru intrarea noastră o poartă triumfală;
Și prin amestec mândru de ploae și de soare
De umbră și lumină, de cald și de răcoare
A vrut firea să zică ceva în jurul meu —
Astfel să-mi duc poporul prin bine și prin rău

RUGĂCIUNEA ANEI

O maică prea curată și pururea fecioară
Cu milă — asupra noastră sărmanilor coboară
Privirea ta senină. Ne lasă să trăim
Sărmani așa cum suntem cu toți să ne iubim.
De e păcat noi nu știm căci tineri și deșerți
Noi suntem. Tu înțeleapta vei ști ca să ne ierți.
Dac'am uitat de tine nu ne-o ținea de rău
Și tu uitași odată tot pentru fiul tău,
Îți eră drag ca ochi din cap. Bogdan asemeni
Il vezi... mi-e drag. Intr'asta tu maică mie îmi semeni.
